

De ontwikkeling van implementatienetwerken

Pauline B. Goense · Marleen Wilschut · Margot Fleuren · Karlijn Stals · Ferry Goossens · Leonieke Boendermaker

© Bohn Stafleu van Loghum is een imprint van Springer Media B.V., onderdeel van Springer Nature 2018

Hoe zorgen we ervoor dat een ontwikkelde richtlijn voor huisartsen daadwerkelijk door hen gebruikt wordt? Wat moeten we doen om nieuwe kennis over de optimale verzorging van wonden onder verpleegkundigen te verspreiden? En hoe krijgen we het voor elkaar dat handelingen die overbodig zijn gebleken ook werkelijk niet meer worden uitgevoerd? Dit zijn vragen die menig kwaliteitsmanager, politicus en innovator bezighouden.

Aandacht voor implementatie en borging

In het zorgdomein is er veel aandacht voor innovatie, maar weinig aandacht en tijd voor consolidatie van alle nieuwe kennis en resultaten in de praktijk. Dat terwijl we weten dat aandacht voor implementatie en borging een belangrijk effect heeft op de resultaten die met de innovaties behaald kunnen worden. Al een aantal jaren wordt daarom getracht om het veld

ervan bewust te maken dat bewezen effectieve innovaties alleen effect sorteren als deze op een *evidence-informed* wijze worden geïmplementeerd. Want net zoals niet-werkzame innovaties geen effect hebben, hebben niet-werkzame implementatie-activiteiten dat evenmin.

Het onderzoek naar de factoren die invloed hebben op het volledige en effectieve gebruik van innovaties in de praktijk is uitgegroeid tot een apart domein van wetenschap. Er zijn ondertussen talloze theorieën, modellen, tools, specialisten en conferenties op dit gebied, en er is ook een tijdschrift dat volledig gewijd is aan implementatieonderzoek (*Implementation Science*). Om al deze kennis over implementatie te bundelen, te vergroten en vooral te delen, zijn er diverse lokale en internationale implementatienetwerken ingericht.

Wereldwijde netwerken

Op de eerste wereldwijde Global Implementation Conference in 2011 in Washington DC pleitte de implementatie-expert Dean Fixsen voor het inrichten

Implementatie: een vak apart

Hoe zorgen we ervoor dat kennis en innovaties in de praktijk worden overgenomen? Implementatie heeft zich de afgelopen decennia ontwikkeld tot een eigen vakgebied. In de rubriek 'Forum' willen we in 2018 in een reeks artikelen aandacht besteden aan deze ontwikkeling. Dit eerste artikel beschrijft in het kort de diverse (inter)nationale netwerken die zich bezighouden met implementatievraagstukken. De redactie nodigt u graag uit om artikelen aan te leveren over implementatieonderzoek en praktijkvoorbeelden.

Redactie TSG

Dit artikel is een update van: Wilschut M, Goense P, Fleuren M, Stals K, Goossens F, Boendermaker L. Inzet van netwerken. KIZ. Tijdschrift over kwaliteit en veiligheid in de zorg 2016;2:5.

P. B. Goense (✉)
 ZonMw, Den Haag, Nederland
 Goense@zonmw.nl

M. Wilschut · K. Stals
 Nederlands Jeugdinstituut, Utrecht, Nederland

M. Fleuren
 Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen, Vrije Universiteit Amsterdam, Amsterdam, Nederland

F. Goossens
 Trimbos-instituut, Utrecht, Nederland

L. Boendermaker
 Faculteit Maatschappij en Recht, Hogeschool van Amsterdam, Amsterdam, Nederland

van een internationale kennisinfrastructuur om meer over implementeren te leren. Naar aanleiding hiervan is in 2012 het Global Implementation Initiative (GII) opgericht, met als doel:

1. (inter)nationale implementatienetwerken aan elkaar te verbinden;
2. het gebruik van effectieve implementatiestrategieën bij onderzoekers, beleidsmakers en praktijk te stimuleren;
3. en daarmee de resultaten voor kinderen, gezinnen en gemeenschappen in het sociaal domein wereldwijd te verbeteren.

Het GII kent een lidmaatschapsstructuur. Leden worden lid van de Global Implementation Society (GIS), tweejaarlijks is er een Global Implementation Conference (GIC) en er vinden educatieve activiteiten plaats onder de vlag van Global Implementation Education (zie ook www.globalimplementation.org).

Naast de GII bestaan er ook andere wereldwijde netwerken, zoals de Society for Implementation Research Collaborative (SIRC, <https://societyforimplementationresearchcollaboration.org/>). Deze netwerken faciliteren vaak de communicatie en samenwerking tussen implementatieteams, onderzoekers en publieke organisaties.

Europees perspectief

Na de oproep van Fixsen in 2011 zijn er ook in de Europese context implementatienetwerken ingericht. Dit heeft geleid tot de oprichting van het European Implementation Collaborative (EIC) in 2015. De doelen van het EIC komen overeen met die van het GII. Daarnaast wil het EIC specifieke Europese contextfactoren rondom implementatie in beeld krijgen. Het EIC organiseert onder andere webinars en ondersteunt de organisatie van implementatiecongressen in Europa, zoals de Nordic Implementation Conference in mei 2018. Inmiddels hebben zeven nationale netwerken (Denemarken, Duitsland, Ierland, Italië, Nederland, Scandinavië en Engeland) zich actief aangesloten bij

het EIC en zijn er ongeveer 177 leden (zie ook www.implementation.eu).

Nederlands perspectief

Ook in Nederland zijn verschillende netwerken actief die kennis over implementeren willen delen. ZonMw heeft in 2015 een expertmeeting georganiseerd om deze netwerken aan elkaar te verbinden. Een van de initiatiefnemers van de eerste bijeenkomst was het Nederlands Implementatie Collectief (NIC). Het NIC is in 2014 opgericht om in de zorg voor jeugd- en publieke gezondheidszorg het belang van *evidence-informed* implementeren te benadrukken. Het NIC is opgericht door het Nederlands Jeugdinstituut, de Hogeschool van Amsterdam, TNO en het Trimbos-instituut, en telt momenteel 166 deelnemers. Het NIC kent een actieve verbinding met het EIC (zie ook <https://kennisnetjeugd.nl/werkgroep/41-nederlands-implementatie-collectief-nic>).

Ook bestaat er in Nederland een leernetwerk op het gebied van implementatie dat geïnitieerd is vanuit Zorg voor innoveren. Zorg voor innoveren is een samenwerking tussen vier overheidspartijen: het Zorginstituut Nederland, de Nederlandse Zorgautoriteit, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en ZonMw. Het leernetwerk deelt kennis voornamelijk in bijeenkomsten en via de website <https://www.zorgvoorinnoveren.nl/>. Momenteel is er een verbreding gaande waarin de verschillende netwerken in Nederland onderzoeken hoe zij de krachten kunnen bundelen en zo nóg meer kunnen leren en delen met betrekking tot implementeren.

Op initiatief van het NIC vindt jaarlijks de Week van de Implementatie plaats, waarin alle organisaties in de jeugdsector en (publieke) gezondheidszorg worden opgeroepen te laten zien welke veranderingen zij doormaken en welke implementatiekennis ze daarbij benutten. In 2018 vindt van 5 tot en met 9 februari de week van de implementatie plaats; kijk voor inspiratie en informatie op www.weekvandeimplementatie.nl.